

Nazi's op zoek naar sympathie

BEZETTER STELT ZICH VEEL MILDER OP IN BELGIË DAN IN POLEN

Toen de Duitsers België binnenvielen in augustus 1914 dachten ze dat de oorlog gauw voorbij zou zijn: een jarenlange bezetting van het grondgebied behoorde niet tot de Duitse militaire verwachtingen. In mei 1940 is de toestand anders: al vanaf de tweede helft van de jaren 1930 is de bezetting van België bedacht en gepland.

Aan de vooravond van de invasie heeft de Wehrmacht vrij gedetailleerde bestuursplannen voor België. Die zijn geïnspireerd op de ervaringen van de Eerste Wereldoorlog en op onderzoek in mens- en sociale wetenschappen in West-Europa.

Ook uit de veldtocht in Polen van september 1939 zijn de nodige lessen getrokken. Tijdens die campagne had de SS, geleid door Himmler, de overhand genomen van het leger. De Wehrmacht wil een herhaling van dit scenario in België absoluut vermijden. Daarom moet worden verhindert dat de Sipo-SD, een criminele en politieke politie onder bevel van de SS, zich vestigt in het land. Verder wil men tijdens de bezetting zoveel mogelijk een beroep doen op de Belgische elite, zodat niet te veel Duitse ambtenaren hoeven te worden uitbested. Bovendien kunnen dan de economische en industriële structuren van België maximaal worden benut.

Al vanaf januari 1940 wordt geleidelijk een schaduwkabinet gevormd om onmiddellijk na de invasie in België een administratieve structuur klaar te hebben. Doordat de datum van het begin van de vijandelijke handelingen meermaals wordt uitgesteld, heeft deze groep voldoende tijd om de bezetting voor te bereiden.

Overheden genoeg

Wie heeft het waar voor het zeggen? In mei en juni 1940 wordt er getwist over de omvang van het grondgebied waarover de Duitse administratie zeggenschap heeft. Na afloop worden België en de Franse departementen Nord en Pas-de-Calais toevertrouwd aan generaal Alexander von Falkenhausen. De *Militärbehälter für Belgien und Nordfrankreich* staat onder het gezag van het *Oberkommando des Heeres* (OKH) en heeft geen directe toegang tot Adolf Hitler.

Voor het bestuur van de bezette gebieden beschikt de *Militärverwaltung* (militaire administratie) over twee structuren. Aan het hoofd van de militaire component, de *Kommandostab*, plaatst Von Falkenhausen zijn oude vriend Bodo von Harbou. De administratieve component, de

De Duitsers zijn geen beginners als het gaat om het bezetten van België: ze hebben ervaring uit 1914-1918 en geleerd uit de bezetting van Polen sinds 1939. Toch is de situatie nieuw: de militairen moeten de concurrentie dulden van naziorganisaties als de SS.

van de geannexeerde Poolse gebieden van het Reich naar het *Generalgouvernement*, het bezette deel van Polen. De Poolse bevolking wordt hiërarchisch ingedeeld op grond van rassencriteria.

In België - en in de rest van West-Europa - gaat het anders: daar richt het sociale beleid van de nazi's zich vooral tegen raciale en politieke minderheden. De bezettingsmacht heeft als eerste doel deze gebieden economisch te exploiteren. Daarom moeten de bezette landen een zekere (schijn)sovereiniteit kunnen behouden en is een deel van hun elite niet nodig. De nazi-ideologie uit zich niettemin in de jacht op communisten, de vervolging van Joden en het verbieden van niet-collaborerende politieke partijen. Elke vorm van sociaal leven wordt afgeschaft - behalve nazi-organisaties en initiatieven ten gunste van een onafhankelijk Vlaanderen. Op dat laatste punt gaan de Duitsers evenwel minder ver dan tijdens de Eerste Wereldoorlog.

In België slaagt de bezetter erin om zowel de koning als de administratieve en economische elite zover te krijgen dat ze zich niet actief verzetten tegen de bezetting en in mindere of meerdere mate meewerken aan het bestuur van het koninkrijk. Het comité van secretarissen-generaal verzekert de werking van de Belgische ministeries. De Galopindoctrine biedt een ideologische verantwoording voor het industriële samenwerkingsbeleid. De metafoor van de koning als 'krijgsgevangene' moet zijn aanwezigheid in bezet België rechtvaardigen en de uiteenlopende keuzes van Leopold III en zijn regering verklaren.

België is Polen niet

In Oost-Europa treedt de geïnstalleerde burgerlijke administratie van meet af aan heel gewelddadig op. Het doel is de gebieden grondig te hervormen, zowel op raciaal als op ruimtelijk vlak, om Lebensraum te creëren voor het Duitse volk. Om dat koloniale droombeeld te verwezenlijken moeten deze gebieden vooraf worden 'gezuiverd' voor een nieuwe start.

Bepaalde aspecten van die politiek kwamen al tot uiting bij de ontbinding van Tsjecho-Slowakije in 1938. Maar het extreme geweld op grote schaal bereikt zijn eerste hoogtepunt tijdens de invasie en bezetting van Polen. In eerste instantie richt het geweld zich tegen 20.000 vertegenwoordigers van de Poolse intelligentsia, die allen worden vermoord. 550.000 Polen, onder wie 100.000 Joden, worden gedeporteerd

Volgende week deel 6:

ZOMER 1940

BATTLE OF BRITAIN

Blitzkrieg in Groot-Brittannië

Na zijn vlotte veroveringen in West-Europa moet Hitler beslissen over Groot-Brittannië. Hij hoopt op een compromisvrede, maar die zit er niet in. Een heuse invasie wordt dan voorbereid, maar eerst moet het luchtruim veroverd worden. Een epische strijd tussen de Luftwaffe en de RAF brandt los. Londen en andere steden worden bestookt met bommen. Het wordt de eerste Duitse nederlaag van de oorlog.

In het zesde nummer van *De Oorlogskranten* leest u over de slag om Engeland.

de OORLOGSKRANTEN

De Oorlogskranten 1940-1945 is een onafhankelijke publicatie die tot stand komt in samenwerking met het Studiecentrum Oorlog en Maatschappij (CeGeSOMA), met speciale steun van de Koninklijke Bibliotheek van België.

De uitgever zou graag bedanken: Erfgoedbibliotheek Hendrik Conscience (Antwerpen), Universiteitsbibliotheek Gent, Universiteitsbibliotheek Leuven, Vlaamse Erfgoedbibliotheek, historisch projectbureau Geheugen Collectief, de huidige pers en de medewerkers van CeGeSOMA

Verantwoordelijke uitgever

Peter McGee

Redactionele adviseurs

Emeritus Prof. Dr. Els De Bens, Universiteit Gent

Prof. Dr. Rudi Van Doorslaer, directeur CeGeSOMA

Redactioneel verantwoordelijke

Hans Boers, CeGeSOMA

Coverillustratie

Jonathan McHugh

Eindredactie

Jeroen Struys

Vormgeving

Korneel Deibeke

Technische ondersteuning

Lemart Skijdt

Auteurs

Chantal Kesteloot, Benoît Majerus, Lieven Saerens, Tom Simoons, Karol Strobbe, Herman Van Goethem, Dave Warnier, Selim Wenseleers, Nico Wouters

Fotocredits

Library of Congress, Imperial War Museum, MRA-KLM, Bundesarchiv, ADVN, Amsab-IGS, BPK, ECPAD, CeGeSOMA

De Oorlogskranten

Poverstraat 100

1731 Zellik

info@deoorlogskranten.be

Iedere dinsdag beschikbaar bij uw krantenverkoper.

© 2016 Albertas Limited

www.deoorlogskranten.be

facebook.com/deoorlogskranten

CEGES KBR

Hoewel wij ons uiterste best hebben gedaan om auteursrechten te respecteren, vragen wij u contact met ons op te nemen indien uw materiaal gebruikt hebben waarvan u de rechtmatige eigenaar bent.

DE OORLOGSKRANTEN BIJ U THUIS

De Oorlogskranten zijn iedere dinsdag beschikbaar bij uw krantenverkoper. U kunt ook een abonnement nemen op *De Oorlogskranten*. Onze abonneedienst zorgt ervoor dat *De Oorlogskranten* op de dag van publicatie en zonder extra kosten in uw bus liggen. Een abonnement voor 26 nummers van *De Oorlogskranten* kost € 101,40.

Hoe bestellen?

Schrijf € 101,40 over op het rekeningnummer van *De Oorlogskranten* BE48 0017 1357 5627 met de vermelding ABONNEMENT plus het deel van waarop u het wil laten starten. Enkel verkrijgbaar in België.

BEWAAR UW OORLOGSKRANTEN

Kranten zijn erg delicaat. Zelfs bij zorgzaam gebruik knagen zonlicht en vochtigheid voortdurend aan het kwetsbare papier. Speciaal om uw collectie van *De Oorlogskranten* gaaf te houden, hebben wij deze duurzame verzamelmappen ontworpen met speciale magnetische sluiting om makkelijk te openen en te sluiten, gemaakt uit krasvrij mat laminaat. In elke map kunnen 26 exemplaren van *De Oorlogskranten* bewaard worden. Eén map kost € 19,50 (verzendingskosten inbegrepen).

Hoe bestellen?

Schrijf € 19,50 over op het rekeningnummer van *De Oorlogskranten* BE48 0017 1357 5627 met de vermelding VERZAMELMAPPEN. Enkel verkrijgbaar in België. Hou rekening met 28 dagen voor de levering.